

Бојан Стојнић, Верица М. Стошић, *Бањалучки љекари у Краљевини Југославији*, Удружење архивских радника Републике Српске [и] Архив Републике Српске, Бањалука 2017, стр. 127

У издању Удружења архивских радника Републике Српске и Архива Републике Српске изашла је у априлу ове године књига *Бањалучки љекари у Краљевини Југославији*, чији су аутори мр Бојан Стојнић, директор Архива Републике Српске, и Верица М. Стошић, помоћница директора.

Аутори се од раније баве историјом здравства Босанске Крајине до 1941. и ово није њихов први наслов из ове области (*Љекарска комора Врбаске бановине 1929–1941*, Бањалука 2012, *Завод за физикалну медицину и рехабилитацију "Др Мирослав Зотовић" Бањалука. Сто година прве ортопедије у Бањалуци (1905–2015)*, Бањалука 2015).

До стварања Краљевине Југославије бањалучко здравство није имало велики број љекара а ни здравствених установа. Први школовани љекари јавили су се у Бањалуци крајем османске власти, а били су у служби турског војног санитета: др Арлин Ермен, др Милан Јовановић Морски, др Раде Петровић, др Петар Рицо, др Стараћ и др Антун Балиан (Антунић). У вријеме аустроугарске управе у Босни и Херцеговини њихов број је порастао, али тек у Краљевини Југославији број љекара и здравствених установа у Бањалуци се повећавао у складу са развојем државе.

У овој студији приказане су биографије 110 љекара који су радили у Бањалуци између два свјетска рата, као и њихов допринос развоју медицине у Краљевини Југославији. Иако представљени азбучним редом, аутори су љекаре обрадили и подијелили у више кругова са истим значајем.

Први круг обухвата љекаре послје 1918, односно рата чије су се последице у Бањалуци осјећале и када је здравство у питању. Са неколико преживјелих домаћих, тај круг су махом чинили љекари поријеклом из словенских земаља поражене Аустроугарске, из крајева бивше царске Русије и из Србије. Други круг чине љекари из пречанских крајева Краљевине Југославије и бивше Краљевине Србије.

Трећи круг бањалучких љекара мање је везан за прошлост а више за будућност коју је донио нови рат 1941. Чине га љекари страдалници, махом

Срби и Јевреји, којима је љекарски рад у Бањалуци прекинут јер су одведени у усташке логоре или протјерани у Србију.

У свим круговима љекара бањалучког здравства Краљевине Југославије посебно богатство њихове историје представља њихово школовање на факултетима у Бечу, Прагу, Грацу, Будимпешти, Санкт Петербургу, Берлину, Паризу, Лиону, Женеви и многим другим европским градовима.

Посебан значај и улогу знатном броју љекара даје њихова активна дјелатност у ширем друштвеном животу, у сталешким институцијама – љекарским коморама, културним, просвјетним, хуманим, спортским, привредним и у страначко-политичким установама и организацијама. Били су чланови Љекарске коморе за Босну, Херцеговину, Далмацију и Црну Гору са сједиштем у Сарајеву од 1. септембра 1923. до 31. децембра 1929. и Љекарске коморе Врбаске бановине са сједиштем у Бањалуци од 1. јанара 1930. до априла 1941. На челу Љекарске коморе Врбаске бановине били су др Тодор Јеремић, др Ејуб Муџезиновић, др Ђорђе Букинац, др Бранко Чубриловић и др Перо Стјепановић.

Бањалучки љекари били су чланови Соколског друштва, Црвеног крста, Југословенске лиге против туберкулозе, Југословенске уније за заштиту дјецe, Удружења ратних добровољаца, Друштва *Змијање* за подизање споменика Петру Кочићу, Ротари-клуба, Српског културног клуба, Народне одбране, Руске матице, Шаховског клуба, Тенис-клуба, фудбалских клубова *Крајишник* и *Борац*, Југословенско-чехословачке лиге, муслиманских културно-просвјетних друштава *Гајрет* и *Будућност*, Народне радикалне странке, Земљорадничке странке и КПЈ.

Извјестан број љекара остаће познат за вјечност, не само по здравственом већ по истраживачком, публицистичком и научном раду, којим су се бавили др Милош Араницки, др Олга Аристархова, др Гавро Вујичић, др Иван Грујић, др Анте Данчевић, др Григориј Јелатанцев, др Тоде Јеремић, др Божидар Јоветић, др Франц Клајнхапл, др Михаил Нагорни, др Миливоје Панковић, др Драгиња Ливњаковић-Панковић, др Станко Сиелски, др Роберт Фрид, др Велимир Човић и др Бранко Чубриловић.

У књизи је наглашена огромна улога бањалучких љекара у сталном сузбијању опаких болести, епидемија, посебно по селима усљед велике заосталости, сиромаштва и нехигијенских услова. Из биографија сазнајемо да им је, поред љекарске професије и здравствене службе, главна брига била држава, њен опстанак и развитак.

Аутори су уложили велики напор у прикупљању података за израду ове кратке историје бањалучких љекара, истражујући у архивима и библиотекама у Бањалуци, Сарајеву, Београду, Загребу и Прагу, а њеним публикавањем дали огроман допринос историјском проучавању здравства у Бањалуци односно Босанској Крајини до 1941. године.